

Naročnina listu: Celo leto 18 din., četrt leta 9 din. Izven Jugoslavije.
Celo leto 65 din. Inserirati ali oznanila se
zaračunajo po dogovoru; pri večkratnem
inseriranju primeren popust. Upravištvu
sprejema naročnino, inserate in reklamacije.
Telefon interurban štev. 113

STRAŽA

NEODVISEN POLITIČEN LIST ZA SLOVENSKO LUDSTVO

"Sneha" izhaja v ponedeljek, sredo in petek.
Uredništvo in upravlništvo je v Mariboru,
Koroška cesta šte. 5. Z uredništvom se
more govoriti vsak dan samo od 11. do
12. ure dopoldne. Rokopisi se ne vračajo.
Nezaprte reklamacije so poštne proste.
Telefon interurban šte. 113.

Letnik XIV.

Maribor, dne 4. septembra 1922.

Odnošaje Amerike do Evrope in problem ekonomske obnove takole objasnjuje zagrebški «Jutarnji list»: Ugledni Amerikanci so občutili potrebo, da izrazijo svoje mišljenje o enem najtežjih evropskih problemov: o problemu ekonomske obnove. Bankirski teoretik Vanderlip je povedal svoje mnenje in ker si je dovolil primerjati medzavezniške dolgove z dolgovi Nemčije, je naletel na ostro kritiko v francoskih, kakor tudi v angleških listih. — Nacijonalistična Francija je vstala proti njemu brez vsakega obzira. Vanderlip je, kakor znano, prišel v Evropo, da prouči problem obnove ter potem referira zvezi ameriških bank. Njegovo poročilo je bilo tako neugodno za Evropo, da je bančna zveza sklenila, da ni mogoče dajati posojil evropskim državam v današnjih razmerah. Če tudi obljublja Vanderlip Evropi pomoč, je vendar tako vplival na ameriške finančnike, da oni danes ne želijo imeti poslovnih zvez z Evropo — v svojih finančniških ulogah seveda.

Cox misli, da bi morala Amerika čimprej intervenirati v zadevah Evrope, da jo reši propada. On predlaga, naj se da Hooveru oblast, da utrdi svoto, ki jo Nemčija lahko plača na ime reparacij. Potem bi denar začel prihajati v Francijo in Nemčijo. Ta ideja je brez suma polna dobrih misli, volje in namenov, izgleda pa, da v Evropi ni niti ene vlade, ki bi tako lahko položila svojo usodo v roke g. Hoovera, če je tudi sposoben in pošten človek. Francozi mislijo, da bi imel načrt, ki ga je Poincaré izdelal ob londonski konferenci, mnogo več upliva in da je boljši kot neka vrsta ameriške diktature.

Teorija »dobrega tirana«, ki bi osrečil narode, kakor se vidi, ni več v modi. Tako se borijo Francozi proti ideji senatorja Coxa, ki je zelo značilna za ameriško mentaliteto. Med tem bi Nemci šli tudi na tak arangement. Oni verujejo, da je Hoover, pa naj bi bil še tako naklonjen zaveznikom, pregledal in presodil situacijo današnje Nemčije in ne bi mogel odrediti tako visoke svote za reparacije kot Poincaré-jev načrt, če-tudi še ni izvršen, katastrofalen za Nemčijo, kar gotovo ne bi bila Hooverjeva rabsodba.

Coxov predlog je zelo enostaven: če se hoče Evropa gospodarsko obnoviti, če hoče imeti kapital, ki ga je v Ameriki odveč, mora sprejeti diktaturo ameriških finansirjev. Brez diktature kapital noče in ne more v tuje države. Vanderlip je povedal isto, samo še bolj rožnato. Iorej eden in drugi stoji na stališču, da se Evropa, kakršna je, ne more zanašati na izdatno ameriško pomoč. Po raznih stezah prideta na isto pot. Oba izjavljata usoden vpliv v ameriškem finančnem svetu ter je komuniquej o dajanju posojil evropskim državam deloma njuno delo. Vanderlip in Cox imata v evropskem tisku besedo o problemu odškodnin in vprašanju obnove. Ker mislijo Amerikanci, ki dobro poznajo naše razmere, da takšna Evropa ne more dati garancij za ameriški kapital, potem to pomeni, da je nekaj, kar ogroža celo to stanje. Mogoče aludirajo Amerikanci na razne konference v Londonu, Genevi, Veneciji, Pragi in v drugih mestih, kjer se vedno in stalno čujejo grožnje z orožjem. Vanderlip trdi, da v današnji Evropi lahko pride vsak čas do vojne! Amerika ne more financirati držav, ki na robu prepada kupujejo kanone ter žvenkljajo s sabljo! Ena od največjih zaprek evropske obnove, na katero stalno kažejo Amerikanci s prstom, je militarizem, ki ga Francija goji in vodi. Če se države odrečejo militarizmu, bi minila nevarnost vojne in ne bi bilo zapreke za prihod ameriškega kapitala. Ali države, kjer oficirji sodelujejo v vladah, imajo rajši gospodasko katastrofo, kakor pa žrtvovanje militarizma. Zato je razumljiva ameriška zahteva po finančjski diktaturi.

Evropa, poslušajoč neizprosne glasove predstavnikov ameriškega kapitala, hodi svoja pota in nekako s smenom pričakuje svojo gospodarsko propast. Ona bo, po vzorih preteklih vekov, ginila z mečem v roki!

Volitve, Beograjska «Epoha» pravi, da bodo ministri na svojem prvem sestanku začetkom tega meseca razpravljali v prvi vrsti o tem, kako bi se oalo v najkrajšem času po celi državi izvesti nove občinske volitve. To zahtevajo radikalci, da vidijo, kakšno je narodno politično razpoloženje in občinske volitve naj bi bile poskus in merilo za parlamentarne volitve. Radikalci, ki vidijo prepad koalicije, želijo volitve sami voditi in izvesti.

Trumbić in Pribičević v Splitu. Slučaj je hotel, da je tudi Sv. Pribičević videl slovesni sprejem dr. Trumbića v Splitu. Pribičević je namreč hotel na počitnice v Hrv. Primorje in njegovi ožji prijatelji Krstelj, Grizogono in drugi so ga spravili v Split da priredijo veliko zborovanje demokratske stranke in da on nastopi. Pribičević ni odlašal in plakati so po Splitu naznanjali najprej veliko zborovanje, potem pa to spremenili v navadno predavanje v kinu, ker se jim situacija ni zde

la ugodna. Zbralo se je par sto radovednežev in Pribičević je nastopil v splitskem kinu z enim svojih govorov, ki so si enaki, kakor jajce jajcu. Povedal je, da živi v vseh proticentralistih, stara Avstrija, da je z njo prežet tudi Trumbić, ki hoče enotno državo razkosati na štiri nesposobne državice itd. To je bilo v soboto zvečer, v nedeljo zjutraj se pa razširi po Splitu glas, da pride dr. Trumbić, in Pribičević je imel še priliko, da vidi, kako so tisoči in tisoči pozdravljali Trumbića, obsojali pa režim in njegove nosilce, — in lahko je tudi slisal, kako je Trumbić nagovoril navdušeno množico: «veseli me, da ste ostali, kar ste vedno bili — ljubitelji in borci svobode, bili ste in še danes ste odporni —»

Atentat na dr. Spaho. Dne 1. t. m. so priredili opozicijski muslimani svoje zborovanje v Višegradu v Bosni in kot poročevalec je prišel sam vodja dr. Spaho. Navzoči so bili seveda tudi fašisti, to je znana sodbga iz vladnih muslimanov in radikal-policijsdemokracije. Med govorom je padlo nekaj strelav iz revolverja in ranjeni so bili trije seljaki, ki so stali v dr. Spahovi bližini. Na to se je razvil pretep in je bilo še par ljudi ranjenih. Dr. Spaho je ostal nepoškodovan, v dvorani, kjer se je zborovanje vršilo, je vse razbito. To je že drugi divjaški napad na voditelje muslimanske opozicije.

Izza diktature Radičeve stranke. Poslanci seljačke stranke: Jalžabetič, Lovrenkovič in Hausler so sklicali te dni posebno konferenco nezadovoljnih radičevcev v Križevce, katere so se udeležili tudi voditelji Radičevih seljaških organizacij. Na tej konferenci je izbruhnilo na dan nezadovolje z Radičevo diktaturo in z današnjo popolno pasivnostjo stranke, ki ni dovedla že cela tri leta od proklamacije republike na zagrebškem sejmišču do danes do prav ničesar. Zborvalci so očito izrazili želje, da bi naj šli Radičevi poslanci v Beograd in se posvetili staremu političnemu delovanju, za katerega so bili izvoljeni. V tem smislu je bila sprejeta tudi ena resolucija, katero so naslovili na predsednika Radiča. Gospod Radič je odgovoril delegatom križevske deputacije, naj sedaj ne zamotavajo položaja z prehitrim odhodom v Beograd, ampak naj počakajo na kongres stranke, ki se bo vršil 9. oktobra v Zagrebu in se bo na njem določila bodoča taktika stranke.

Mesto da bi dal, še vzame. Finančni minister dr. Kumanudi je odredil, da se v smislu določb finančnega zakona za letošnje leto skrajšajo za 50 odstotkov dnevnice in draginskih doklade vsem onim državnim nameščencem, ki dobivajo hrano in natura, ali pa, ki se nahajajo v državnih bolnicah, internatih in podobnih zavodih. — To je torej nova dobrota režima za državne nameščence.

Gladna Bosna in Dalmacija. Mostarski škof je posetil ministra za notranje posle Timotijeviča in mu je slikal položaj v Dalmaciji in Hercegovini, ki je nastal vsled pomanjkanja živil in krme. Po tem posetu je minister takoj brzojavil v Sarajevo in Split, naj mu oblastva takoj poročajo, koliko živil potrebujeta ti dve pokrajini. — Pesek v oči! Tolikrat je že vprašal, koliko poročil je že bilo, pravih in lažnjih — pomoči pa od nikoder.

Pomoč invalidom. Ministrstvo za socialno politiko je izdalo naredbo državnih hipotekarnih banki, da izplača iz sredstev narodnega fonda za invalide od štiri odstotne prodaje tobaka za prvega pol leta: Srednjenjemo odboru vojnih invalidov v Beogradu za Srbijo in Črno goro 750.000 dinarjev, oblastnemu odboru v Zagrebu 180.000, v Ljubljani 90.000 in v Novem Sadu 54.000 dinarjev. Te subvencije, če bodo resnično tudi izplačane, se bi naj porabile za razširitev invalidnih organizacij.

Zveza Grčije z Jugoslavijo se bo podaljšala na eno leto.

Čehoslovaško-jugoslovanska pogodba je bila te dni podpisana v Marijinih toplicah.

Po svetu.

Katoliški shod v Monakovem. V Monakovem se vrši te dni 62. katoliški shod. Na shodu so obravnavali posamezni govorniki skoro isto stvarino kot se to vrši po naših katoliških shodih. Glede mladinskega katoliškega gibanja v Nemčiji je zanimivo, da so sklenili katoličani ustanovitev organizacij kat. telovadkinj še le pred 1 letom. Nemške kat. telovadkinje imajo isto uniformo kot naše Orlice, samo, da so gologlave. Mladinske organizacije v Nemčiji niso nadomestilo za družinsko življenje, ampak šola za nadaljnje življenje. — Na katoliškem shodu so zborovale tudi šolske organizacije in se je ob tej priliki obojalo dejstvo, da hoče nemška ustava upeljati poleg konfesionalne šole na zahtevo staršev «enotno» šolo brez obveznega verouka. Govorniki in predstavitelji v šolskem vprašanju so zahtevali konfesionalno šolo, ker šola ni last pedagogov, ampak ljudstva. Starši so odgovorni za vzgojo otrok, zato imajo pravico in dolžnost zahtevati tako šolo, da bodo otroci vzgojeni tudi za večnost. Učitelj ni absoluten gospod šole, ampak služabnik ljudstva. Proti nameravani «enotni» šoli v Nemčiji so začeli katoličani na poziv svojih škofov pobirati podpise pri volilcih za konfesionalno šolo ter imajo velike uspehe in trdno prepričanje, da «enotne» liberalne šole ne bo v Nemčiji. Na javnem zborovanju monakovskega kat. shoda je

govoril kolinski župan dr. Andernauer. Pozival je katoličane po celem svetu, naj ne puste 60 milijonskega nemškega naroda umirati, naj se spametujejo tudi francoski katoličani, da ne bodo sokrivi na zločinu, ki se godi z izvajanjem versailskega miru. Kardinal monakovski Faulhaber je govoril o nalogah katoliškega tiska, ki ga treba podpirati zlasti sedaj, ko je tisk tako drag. Pozival je ves tisk, tudi židovski, naj piše le resnico. Prvi dan monakovskega shoda je bil posvečen bolj religioznim razmotrivanjem, drugi dan pa socialnim vprašanjem. Govorniki so slikali gospodarsko stanje Nemčije strašno tragično, tako, da človek dobi utis, da stoji Nemčija pred katastrofo, če se ne spremeni versailski mir. Vendar pa Nemci sodijo svoje sedanje stanje vedno le v primeri s prejšnjim. Tožijo, ker bodo morali dvakrat toliko premoga zdaj izkopati, ker so jim ga vzeli deloma Francozi in Poljaki. Sklenilo se je, delati na to, da se prepove vsak nepotreben uvoz na primer: tobak, vino, plzensko pivo, čokolado, južno sadje itd. Pri popoldanskem glavnem zborovanju se je razpravljalo vprašanje: »Katerе naloge nam nastajajo proti (marksističnemu) socializmu. Kakor je na Bavarskem bilo pričakovati, je vel močno konservativni veter. Predavatelj dr. Hipp, župan v Regensburgu, je rekel, da marksistični socializem ne more vzpostaviti reda in blagostanja v človeštvu. Vsak red zahteva nadnaravno sankcijo; nobena država ne more obstati brez avtoritete, ki je socializem ne more dati. Proti mamoniizmu se mora povdarjati radikalen katolicizem. Socialna politika je le izvrševanje krščanske ljubezni do bližnjega. Dr. Müller iz Luzerna (Švica) je govoril o krščanstvu in osebnih lastnini. Lastninska pravica je omejena. Razdelitev prevelikih posestev med tiste, ki nimajo ničesar, je dovoljena po postavni poti kot direktna razdelitev ali po obdačenju. Katoliški socializem tudi želi, da se delavec sprejme v vodstvo podjetja, da je deležen splošnega dobička. Vendar pa morajo potem delavci tudi biti odgovorni na kak način za riziko. Frančiškan Dioniz Ortsieser je govoril kakor prerok Jeremija o nravni propasti nemškega naroda vsled slabega slovstva, vsled kina in vsled razporok. Mamoniizmu in uživanju se žrtvujejo otroci. Odločna vrnitev k praktičnemu krščanstvu še more rešiti Nemčijo.

Vstop Poljske v malo antanto. Kot uspeh zbora-
vanja ministrov Jugoslavije, Čehoslovaške, Rumunije
in Poljske se mora beležiti popolen sporazum v vseh
vprašanjih. Kar se tiče avstrijskega problema je bil pri
tej priliki izdelan načrt za sanacijo Avstrije in bo
predložen te dni vladam v podpis in odobrenje. Pristo-
je Poljske k mali antanti je istotako zasiguran, ker se je
našemu zunanjemu ministru dr. Ninčiču posrečilo, da
je odstranil vse difference med Čehoslovakijo in Poljsko.

Jugoslavija in Poljska. V Marijinih toplicah so se začeli razgovori med Poljsko in našo državo. Od naš strani se udeležujeta razgovorov Pašič in zunanjí minister Ninčič, od Poljakov pa poljski poslanik v Pragi Erazem Piltz. Med obema državama bi se naj dosegel sporazum radi novo nastale politične situacije v Avstriji, ker se hoče Italija vmešavati v avstrijske sporne zadeve ne ozira je na druge države.

Iz reparacijske komisije. Predlog angleškega člana komisije sira Bradburyja, da se dovoli Nemčiji brez-pogojno moratorij do konca tega leta, je bil odklonjen s tremi proti enemu glasu. Nato je bil sprejet posredo-valni predlog Belgije, da se dovoli Nemčiji plačilo re-paracij, če ne more do konca tega leta jih izplačati v gotovem zlatu, v šestmesečnih zakladnih obveznicah. Proti Bradburyjevemu predlogu sta glasovali Francija in Belgija, Anglija za in Italija se je vzdržala. Francoski politični krogi smatrajo ta sklep za dalekosežen ter pričakujejo, da pride na eni strani do diferenc med Millerandom in Poincaréjem, na drugi strani pa je tudi mogoče, da se izvrši zasedba ruhrskega ozemlja. V prvem slučaju je računati z odstopom Poincaréja.

Reparacijska komisija, ki je te dni zborovala v Parizu in se bavila z nemško prošnjo za moratorij, je to prošnjo odbila in sprejela belgijsko-italijanski posredovalni predlog.

Gibanje francoskih čet ob Renu. Francoske čete ob Renu so prejele povelje, naj bodo pripravljene na pohod. V renskem področju je bilo opaziti v zadnjem času veliko premikanje čet, ki so tudi znatno ojačene.

Ameriška komisija za sovjetsko Rusijo. Iz Washingtona poročajo, da odposlje vlada Zedinjenih držav v Rusijo posebno komisijo čisto tehničnega značaja in ki ne bo imela pravice za pogajanja. Na podlagi poročil te komisije bo vlada sklenila, ako more sodelovati pri gospodarski obnovitvi Rusije.

Brezposelnost v Ameriki. Iz Newy-Jorka v Ameriki javljajo, da je tvrdka avtomobilov Ford zaprla svoje delavnice radi pomanjkanja premoga; 100.000 delavcev je odpuščenih iz službe, ostalih 500.000 pa bo težko preneslo to obustavitve dela. Iz Detroita javljajo, da bodo tudi tamkaj zaprli radi pomanjkanja premoga tvornice in bo v tem slučaju 85.000 delavcev brez dela in kruha.

Beleške.

Trgovina in politika. Beograjsko «Vreme» prinaša razgovor svojega sotrudnika s šefom neke velike beograjske manufakturne trgovine v Beogradu, ki je po preji na veliko trgovača z bombazem. Trgovca je takole tožil in tarna: «Nas je državna uprava na vso moč diskreditirala ter nas neprestano diskreditira na zunaj že od lanske jeseni. Da bi vedeli samo, kaj misli o nas sir Džems iz Manchesterja, solastnik enega največjih tekstilno-bombažnih podjetij na Angleškem. On naravnost pravi, da bo nas pokopala naša notranja politika. Angleži dobro vedo, kaj se dogaja pri nas in prve hiše in trdke, ki so nam še pred letom odpirale kredite za stotisoč funtov brez garancij, ne dajo sedaj našim trgovcem niti za gotovo. In to pomeni, da je naš kredit v Angliji uničen v temelju. S Francijo smo nehali delati, z Italijo istotako in kmalu tudi s Češko. In kaj potem? — Pri takem stanju smo mi od najboljših postali najslabši trgovci na krogli zemeljski. Svoji obvezam ne moremo zadostiti in če bo šlo tako naprej, bo imelo trgovstvo sodišče v jeseni obilo posla. — Zagreb se praznovja na račun Beograda. Prej je bilo to penzionistovsko mesto, sedaj pa njegovi trgovci obavlja poje, ki jih beograjski niso nikdar zmogli. Zagreb se vzdiga kot trgovsko mesto. To nas mora jeziti! (Verjamemo! Op. ur.) Posebno nas pa jezi, ker država sama sebe ugonablja na borzi. Pred nekaj dnevi se je dogodil slučaj, ki se pa čisto ponavlja. Narodna banka je ponudila češke krole po 297 in takoj se oglasi izvozna banka, ter ponuja po 293. Mesto da bi Narodna banka ostala pri svoji ponudbi, ona se umakne, seveda, ker se finančni minister vedno posvetuje z beograjskimi bankirji ter sprejema nasvete od njih. Zakaj vse to? — Tako jadikuje beograjski trgovec, zagrebškim trgovskim uspehom zavida, pa bo še prišel do spoznanja, da je edino beograjska vladno-caršijska osebna spekulativna politika kriva, da se vse tako in še bolj ne razvija kot Zagreb.

Ministrovo maščevanje. Lansko leto je bil finančni minister Kumanudi na argonavtskem potovanju, da pri bavi državni kasi zlata, in po mešetarskem posredovanju našega konzula v Londonu Joce Jovanoviča bi bil tudi sklenil dogovor posojila z banko Bolton & Co., če se ne bi bil oglašil upokojeni minister Čeda Mijatović ter v javnost iznesel vse porazne pogoje tega posojila in z njim vezane umazane kupčije. Čeda Mijatović je seveda mislil, da je izvršil patrijotično delo, izpostavil se je pa pri tem maščevanju finančnega ministra, ki mu sedaj noče izplačati penzije. Beograjska «Tribuna» javlja, da se je Mijatović obrnil do nekega prijatelja s pismom, kjer toži, da že več mesecev ni prejel penzije in draginskih doklad ter prosi, naj mu prijatelj pomaga, da pride ta stvar pred narodno skupščino. Kar ni dosegel finančni minister v svoje dobro in državno škodo lani pri Boltonu, to je dosegel letos pri Bleeru in Čeda Mijatović kot poštenjak je na stara leta obogatel za bridko in težko izkušnjo, da ni dobro in koristno razkrivati SHS ministrov.

Izvoznikarji in verižniki. Časopisa «Novi List» in radikalna «Tribuna» silno napadeta načelnika v ministru za kmetijstvo in trdita, da je on svoje poročilo o stanju žetve v državi nalašč sestavil tako, da bodo imeli od tega korist le izvoznikarji, katerim načeljuje g. minister Pucelj. Ti krogi hočejo le pridobiti čas, da pokupijo žito od kmetijskih producentov in da ga pravčasno izvozijo. — Kakor se vidi, so sklenili ministri vsi verižniško korupcijo zvaliti na Pucelja. Najprej napadi v «Balkanu», sedaj v «Novem listu» in «Tribuni», stvar pa ni tako nevarna in Pucelj se ne bo dal motiti v svojem poslu. Vsi ministri od prvega do zadnjega so v zvezi z izkoriščevalci in samo zato, da se javnosti od časa do časa natrosi peska v oči, se vzdigne v vladnih listih zdaj pa zdaj kampanja proti temu ali onemu. Da je Pucelj sestavil svoje poročilo v korist spekulantom, to je brez vsega dvoma, drugi ministri so pa pomagali, ko se so pri vseh razgovorih o draginji menili samo z veletrgovci, bankirji in mlinarji ter že od nekdaj skrbijo za to, da pridejo pridelki v veletrgovske in bankirske roke ter tako postanejo nekak monopol najhujših izkoriščevalcev in spekulantov.

Pašić in Wranglovo zlato. V posebni izdaji prinaša «Videlo» sledeče poročilo iz Londona: Dvorni in politični krogi gledajo z gnusom na korupcijsko politiko Jugoslavije. V Londonu je dobro znano, da Wranglovo zlato bi nikdar ne moglo preko jugoslovanskih mej, ako ne bi bila tega omogočila visoka jugoslovanska politična osebnost. Baš g. Nikola Pašić je posredoval, da se Angležem odstopi Wranglovo zlato. Nagib za to posredovanje mu je bila mastna nagrada, katero je vtaknil v žep g. Pašić in sicer v zdravi angleški valut. Ta posredovalna nagrada je vrgla g. Pašiću 250.000 funtov, kar znaša v srbski valuti 85 milijonov dinarjev.

Glad v Rusiji — glad v SHS. «Jutarnji list» poroča: Komisar Krestinski je dovolil nekaterim prijateljem Jugoslavije, da se osnuje v Moskvi poseben komitet za pomoč gladnim po Dalmaciji in dalmatinskih otokih, ker je letošnja žetev v Rusiji dobro izpadla in bo mogoče nekaj prehrane odstopiti Evropi. Ni znano, koliko je lani prejela gladna Rusija od Jugoslavije, a vsekakor prehranjuje SHS večje število ruskih Wranglovcev. Dvomimo, da bi moskovski komitet za odpravo Dalmaciji imel bogzna kake uspehe, vsekakor pa se lahko zgodi, ako bo tirala beograjska vlada še naprej tako pogubno gospodarsko finančno politiko, ni več daleč dan, ko bo ponudila sovjetska Rusija Jugoslaviji posojilo od 100 milijard sovjetskih rubljev na amortizacijo 99 let.

Visoko pedagoško šolo so ustanovili v Beogradu. Ustnovil jo je prosvetni minister Pribičević po svoji

znameniti navadi in na svoje znamenite načine. Poslopja za to visoko šolo še ni nikjer, pač pa so že dve leti imenovani profesorji za to visoko šolo in sicer v «rangu» izrednih vseučilišnih profesorjev, ki ves čas brez dela vlečejo lepo plačo.

Batinanja še ni konec. Naše pomisleke o iskrenosti in moči ministrove neredbe proti batinanju opravičuje tudi ta-le slučaj: V občini Kruščici v Banatu sta se napila v neki krčmi dva srbska žandarja obmejne straže ter ponoči pijana vdrla v hišo seljaka Radosavljevića in zahtevala, naj jima izroči sol, ki jo je pritihtapil iz Romunije. Kmet pravi, da nima soli in protestira proti temu, da ponoči udirata v njegovo hišo. Žandarja sta razbesnela, pograbila kmeta ter ga odvlekla v svoje stanovanje, kjer sta ga strašno mučila in pretepla. Tepla sta ga po podplatih, gazila po njem z nogami, tolkla s puškinim koitom, zbadala ga z iglami za nohte in končno onesveščenega pustila ležati. Drugi dan, ko sta se streznila, sta se zbala da ju zatoži in začela sta z lepa in z grda prigovarjati, naj tega ne stori. Kmet se ni dal pregovoriti in je vse ovdil, žandarja sta pa še vedno v službi in nič se njima ni zgodilo. — To je obljubljeni «kulturni duh» ministrove neredbe.

Obljube ministra policije. Minister Timotijević je izdal naredbo proti batinanju, batine so pa ostale in da pride g. minister do zavesti, da papirnate neredbe ne zaležejo, se je dogodil te dni nov batinaški zločin pred njegovim nosom v beograjskem policijskem kvartu. — Policaši so pretepali nekega Čedomirja Petrovića, mimo je šel profesor Stefanović, ter slišal stokanje in vpitje. Stopil je v stražnico, da vidi, kaj je in malo je manjkalo, da se še on ni nalezal policijskih batin. — Sedaj se ogorčeno oglašajo po beograjskih listih ter zahteva, naj minister od papirnatih obljub «kulturnega duha» preide na nujno potrebna dejanja ter eksemplarično kaznuje batinaše, ki uganjajo svoje nasilje in zločine sredi Beograda.

Dnevnicke za SHS delegat na Poljskem. Kakor znano, se pripravljajo trgovska pogodba med našo državo in Poljsko in od nas je v Varšavi več delegatov pod vodstvom bivšega prometnega ministra dr. Velizarja Jankovića. Čitali smo najprej po vladnih listih, da Velizar Janković s svojimi delegati pridno obiskuje poljska mesta, da si vse prav dobro ogleda in sedaj, ko zopet čitamo o dnevnicah te delegacije, tudi vemo zakaj. Ministri so delegatom te trgovinske misije dovolili dnevno — 250 dinarjev poleg vseh plač in doklad, ki jih tako in tako uživajo posamezni delegati. — Ena poljska marka je danes — 0.06 jugokrone in sedaj si lahko mislimo, kako bodo nastopili SHS delegati s svojo dnevnicco ali dokladom od 250 dinarjev na dan. — Dnevnicke delegatov v inozemstvu spadajo na vsak način tudi med specialitete beograjske vlade. Odposlanec v Ameriko dobi približno toliko kot prezident Zedinjenih držav, ki bi lahko kupile celo Evropo, in tako ne sme tudi delegacija v Poljski v nobenem oziru zaostajati. — Nobel, nobel in sicer tako nobel, da se povsod zapirajo vrata, ko trka SHS finančni minister ter prosi za posojila in kredite.

Žerjavščina.

Če brskamo po burni zgodovini slovanskega naroda, bomo težko našli na tako gorostastne umazanosti, kakršne so v zvezi z imenom dr. Gregorja Žerjava. K tej ugotovitvi nas nikakor ne vodi slepa strankarska strast, ampak le želja osvoboditi zasluženo slovenstvo od oseb, ki s svojimi umazanimi rokami onečaščajó ponos in dober sloves našega naroda. Ni samo sramota za stranko, ki ima voditelje nečistih rok, ampak tudi za narod, kateremu se dotičnik prišteva. Trpeti v svoji sredi tako osebnost pa pomenja najslabše spričevalo za tiste, ki tako nezdravo stanje okrog sebe vzdržujejo in celo prikrivajo s plašcem usmiljenja ali dobičkalnosti največje lopovščine posameznikov.

Odkrito rečeno, mi nismo imeli nikdar visoko mnenje o vodilnih osebnostih demokratske stranke. — Kjer ni vesti in krščanstva, ne more biti poštenja. Vendar nismo nikdar pričakovali, da morejo izobraženi ljudje, ki si laste akademsko čast, pasti tako globoko, da glasujejo za zaupnice človeku, katerega bremenijo težke obdolžitve. Priznati moramo, da so med liberalci častne izjeme, ki so se ravno zaradi žerjavščine v stranki umaknile v ozadje. Še več pa jih je izstopilo in iščejo nove orientacije v drugih strankah. Če so odšli poštenjaki, kaj naj potem še ostane v demokratski stranki? Dr. Kukovec, Ribnikar, dr. Kramer, Pirkmajer in njim enaki vsekakor ne bodo zapustili vrst, strnjanih z lepilom žerjavščine.

Preidimo k dejstvom. Po bankrotu Agromerkurja se je dr. Žerjav potegnil iz javnosti in odšel v Gorico, odkoder je poskušal rešiti svoje ime s pomočjo nemške posojilnice v Kočevju, trkal na vrata pri dr. Tavčarju in celo pri dr. Šusteršiču. Tudi njegov svak dr. Lovrenčič je storil zanj, kar je mogel. Kljub vsem tem naporom je dr. Žerjav ostal političen mrtvec. Kot tak, seveda, ni mogel imeti na sebi političnih grehov. V obdobju majske deklaracije so liberalni starini prepustili prostor mladim. Dr. Kramer je prevzel uredništvo «Slov. Naroda», dr. Brezigar se je spravil nad krušne karte na Dunaju, dr. Žerjava pa so liberalci, baje kot «špijona» določili za stik z Jugoslovanskim klubom.

Prišel je prevrat. Mladinom se je posrečilo potisniti dr. Tavčarja in njegove prijatelje v politični pokoj ter zavladati v liberalni stranki. Dr. Žerjavu je na ta način bila odprta pot k rehabilitaciji in politični karijeri. S spletkami njegovih prijateljev v Beogradu je uspel doseči mesto podpredsednika deželne vlade za

Slovenijo. S tega mesta je potem razpredel niti v svojo in svoje stranke ureditev na političnem in jugoslovanskem obzorju. Ni se ustrašil nobenega, še tako umazanega sredstva. Nastopil je pot, ki je neizogibno vodila v prepad. Slovenstvo in interesi naroda so bili brezobzirno žrtvovani beograjskim mogotcem in kopičenju denarnih sredstev iz najmrakejših virov. Kot predsednik deželne vlade je imel stalen stik z tedanjim ravnateljem Jadranske banke A. Praprotnikom. V družbi s Praprotnikom je dr. Žerjav izvršil prvi večji atentat na integralnost in moč slovenskega naroda. Vseučilišni fond in fond za koroški plebiscit je doživel prvi udarec. Kupčija z državnim svincem je vrgla lepe milijone za demokratsko stranko, o katerih pa je vedel samo Žerjav in njegovi ožji somišljeniki. Pod svojim imenom je imel naložen denar za «kmečki fond».

S tako pridobljenimi gmotnimi sredstvi, pomnoženimi pozneje z izvoznikarsko politiko trgovinskega ministra dr. Kramerja, se je ustanovila Pucjeva samostojna (žalostna samostojnost!) stranka, ki ima naloge služiti za pripravo politični žerjavščini. Prišlo se nato na površje nacionalizacije raznih podjetij. Zlasti se je žerjavščina oklenila tiskarn in časopisja. Na prevaren način so se polastili Bambergove tiskarne za sramotno ceno enega milijona kron. Njej je sledil Maribor in Ptuj. Z vsemi sredstvi so skušali kupiti javno mnenje v Sloveniji; za slugo, da jim je Beograd prepustil prosto polje, pa so prodali Slovence in njihova koristi batinaštvu in centralizmu cincarske porodice. Delniška tiskarna je pri «nacionalizaciji» vevške papirnice dobila več tisoč delnic, ki so izginile med žerjavščino. «Zarade» so se vršile pri vseh mogočih podjetjih. Mahinacije z delnicami Trboveljske družbe so ravno sedaj v perilu in gnjus, ki ga vzbujajo te nečedne afere, kriči do neba.

Dr. Kramer kot trgovinski minister in interimistični pravosodni minister je kril s svojim hrbtom marsikatero verižniško-izvoznikarsko lopovščino, pomilostil dr. Žerjava od šestmesečne zaporne kazni za lažno bankrotstvo, Anton Kristanova afere «Vojne zvezce», pri kateri je Kristan zaslužil milijone, pa je bila spretno potlačena in spravljena s sveta. Brezigar (vulgo Peter Smola) se je uveljavil na način, podobnem sleparijam s krušnimi kartami. Ferfolja, ki je imel z Brezigarjem in Kristanom prave svinjske kupčije, je poklonil Žerjavu celo avtomobil, ker so tako dobro uspevale kupčije z izvozom prašičev.

Žerjavščina je zasadila svoje roparske kremplje v vse panoge našega samoniklega narodnega življenja. Naše narodno telo pokriva ena sama velika rana — žerjavščina. Njej slediti v podrobnosti in jih analizirati, bi pomenjalo nositi sove v Atene. Žerjavščina je prekoračila zenit možnosti. En sam zloduh Slovenije pač ni zmožen strmoglaviti tako strašno zlo na slovenski narod. Žerjav je dal ime in sistem, izvrševali so pa njegovi prijatelji razni Kukovci, Pucji, Pestotniki, Brezigarji, Ribnikarji, Kristani in vsa znana liberalna in socijaldemokratska družba.

Po vseh teh lopovščinah, ki jih je izvršila žerjavščina, ni več čudno, zakaj se še vedno drži na površju dr. Žerjav in spretno odlaga množične sodne obravnave. Obsodba dr. Žerjava bi pomenjala obsodbo sistema in obsodbo izvrševalcev tega sistema. Zato je dr. Žerjav pri umazanih ljudeh «mož čistih rok».

Ako hočemo očistiti ozračje v Sloveniji, uveljaviti moralo in poštenje tudi v politiki in uvesti redno in pravilno delovanje v narodni organizem, — je treba brezobzirno izrezati gnjijočo in smrdljivo žerjavščino iz našega narodnega telesa.

Proč z brezvestnimi pijavkami in židovsko-kapitalističnimi zlo-tvori in državno-tvori pod sokolsko framazonsko krinko narodnosti! Proč z brezdajno malbo koruptne žerjavščine!

Dnevne novice.

Vspored obhoda mešane komisije za obmejni promet na črti St. Ilj—Sv. Duh je tale: V torek, 5. septembra ob 9. uri zjutraj posluje komisija na licu mesta na Plavču na meji (okrajna cesta), ob 2. uri popoldne na Špičniku (državna meja), v sredo, 6. septembra zjutraj v St. Jurju ob Pesnici, isti dan popoldne pri Sv. Duhu na Ostrem vrhu, v četrtek, 7. septembra ide komisija od Sv. Duha proti Kaplji. Vspored obhoda od Kaplje do Dravberga določi slovenjograško okrajno glavarstvo. — Opozarjamo naše ljudi, da se udeležijo komisijske razprave in da zahtevajo protokolacije svojih glede prehoda čez mejo. Dolžnost županov je, da opozorijo ljudi na važnost komisije.

Na Sladkem vrhu pri Čmureku se vrši shod SLS, na katerem poročata poslanca Romar in Žbdi dne 8. sept. pop. ob 3. uri v veliki kmetški hiši gospoda Pučkota blizu sladkorske tovarne. Shod obeta biti dobro obiskan.

V Sent Jakobu v Slov. goricah je doživel dne 3. sept. poslanec SKS Mermolja strahovit poraz. Zupan in gostilničar gospod Peklar mu sploh ni hotel dati zborovalnega prostora ne v hiši in ne na prostem. Razjarjeni fantje in možje bi tega škodljivca najraje linčali, ako ne bi zmerni naši možje to preprečili.

Vojaki mariborskega vojnega okrožja, ki službujejo v južni Srbiji nam opisujejo svoje mukepolno življenje. Po zapuščenih gorskih kotih, po pravih brlogih so jih nastanili in neprestano gonijo ob najslabši vročini sem in tja po bregovih. Predstojniki so robati in okrutni, strašno psujejo in za vsako malenkost kaznujejo z gledanjem v sonce in z dirjanjem v najhujši opoldanski vročini, da žrtve nezvestne obležijo na tleh. Za izgnane in pokvarjene stvari tirjajo velike denarne odškodnine. Če vojak izgubi puško patrono, mora za njo plačati 5 dinarjev. Hrana je slaba in nezadostna: na dan liter fižolove juhe, 6—8 dkg slabega

ovčjega mesa, malo kruha, če komora (tren) izostane, pa posadke po par dni še brez tega stradajo. — Pismo poziva in roti starše, naj se pri bodočih volitvah spominjajo svojih trpečih sinov-vojakov.

Meščanska šola v Ormožu. Kmečkim občinam in okrajem zastopu v pomislek. Minulo soboto se je vršilo v Ormožu posvetovanje kmetijskih občin, okrajnega zastopa in drugih korporacij o razdelitvi vzdrževalnih stroškov za meščansko šolo v Ormožu, ki je od državne uprave že dovoljena in s poučevanjem že letos prične. Vzdrževalni stroški bi se razdelili takole: Okrajni zastop prispeva 45 odstotkov in dobi dva odbornika, ormoška občina prispeva 25 odstotkov, dobi tudi dva odbornika, Okrajna posojilnica v Ormožu tudi 25 odstotkov, dva odbornika in središka občina 5 odstot., dobi 1 odbornika. Če si pogledamo natančneje ta načrt razdelitve stroškov in odbornikov, ki jih dobijo posamezne korporacije, pridemo do zaključka, da pristaši SLS, ki so ne samo v Ormožu, temveč tudi v okraju v večini, torej plačajo z okrajnim zastopom največ, dobijo samo dva odbornika, a demokraciji pa umetno večino. Iz tega sledi zopet, da bodo demokraciji pri nastavitvi učnih moči na šoli odločevali, kar je zelo vелеvažno za versko vzgojo, oziroma podučevanje v verouku. Opozarjamo vse kmečke občine in tudi okrajni zastop, ki ima našo večino, da celi projekt dobro prouči in potem šele definitivno v tej zadevi sklene. Vprašamo, če bi ne kazalo sklicati občinske in zaupnike vseh občin na zaupni sestanek v Ormož, kjer bi govorili in se posvetovali vsi prizadeti davkoplačevalci, da pa bi se SLS pristaši ormoškega, ki so v veliki večini, dali komandirati od par ormoških demagogov in takih, ki živijo od ljudstva, pa ga za zahvalo zatirajo; tega pa ne dovolimo nikdar!

Meščanska šola v Sošanju. Vpisovanje dečkov in deklic v prvi, drugi in tretji razred bo dne 12. septembra od 8. do 12. ure v poslopju bivše nemške šole. K vpisovanju je prinesli: zadnje izpričevalo, krstni list ali izpisek, domovnico in izpričevalo o cepljenih kožah. Radi drugih podatkov spremstvo staršev potrebno. — Ravnateljstvo.

Boj invalidov proti vladi. V Beogradu so zborovali te dni delegati vseh invalidskih organizacij iz naše države. Zborovanju je prisostvovalo 40 odposlancev iz vsakega okrožja po eden. Na seji so tudi sklepali o razpisovanju invalidov napram vladi. V invalidskih krogih prevladuje mnenje, da treba začeti najodločnejšo borbo proti sedanjemu režimu. Glede protivladnega nastopa invalidov bodo ti stopili v stik z delavskimi, uradniškimi in zemljoradničkim organizacijami. Dne 16. t. m. se bo vršil v Beogradu mednarodni kongres invalidov, ki dan bo tudi razglašen generalni štrajk po celi državi v znak protesta proti sedanjemu režimu.

Železniška zveza Slovenije z Madžarsko. Na obmejni postaji Hodoš v Prekmurju popravljajo progo in vzpostavljajo zvezo z Madžarsko, ki je prekinjena od osvoboditve Prekmurja. Na ta način bo dosežena direktna zveza z Madžarsko iz Murske Sobotne na Kerendin. Začasno se bo dovažal na tej progi samo madžarski prevoz za našo progo Murska Sobotna—Hodoš.

Teror v Črni gori. «Balkanov» dopisnik iz Črne gore g. Jovović natančno opisuje nasilna dela režimovcev v Črni gori. Vse zločinske nakane snuje in vodi takozvani «Omladinski odbor». V tem odboru je tudi neki pukovnik Mašan Božević, potem Blažo Božević, poslanec Todor Božović in več drugih, ki so po večini v državnih službah. Še pred volitvami so ti ljudje terorizirali celo Črno goro, pošiljali svoje bande v eden okrog za drugim, da požigajo hiše in plenijo, po volitvah je bilo pa še hujše. Prej so se znašli nad sorodniki pravih in izmišljenih odmetnikov, potem so pa začeli preganjati «komuniste» in vsi policaji in žandarji so stali tem «omladinskim» banditom na razpolago. Pred dobrim letom se je vrnil iz Rusije dr. Vučkasi Marković, Mož je popolnoma mirno živel na svoji domačiji, zdravil je ljudi na okrog, za nikogar se ni brigal, imel je pa to smolo, da se je sprl s Todorjem Boževićem. Ta je zahteval od srezkega načelnika 20 žandarjev, da ubije dr. Markovića, ter jih tudi dobil. Doktorja so napadli, ko je nič hudega sluteč zdravil v neki hiši bolnike. Doktor se je branil in četudi ranjen, je vendar še mogel pobegniti — od tedaj je «odmetnik». Srezki načelnik, ki je dal žandarje in Radovan Bošković, sedaj okružni načelnik v Podgorici, sta izvedla drugi dan proti ubeglemu dr. Markoviću pohod z vojaško asistenco, strojnimi puškami in topovi in porušeno je bilo par vasi, četudi je bilo očitno, da se doktor v njih ne skriva. Mnogo ljudi so tudi zaprli in na vsako hišo in glavo so naložili kontribucijo po 100 dinarjev. Od tega časa divjaštva in nasilja ni ne konca ne kraja, kdor je vrhovnim banditom na poti, se obdolži, da je v zvezi z odmetniki, z dr. Markovićem in drugimi, in gre mu za premoženje, če ne še za glavo. Vsi protesti so zamanj, če se odredi kaka preiskava, vedno poprej obvesti poslanec Božević iz Beograda pajačaše, da se pripravijo in izbrišejo glavne sledove svojih zločinov. Vse preiskave in inšpekcije so bile za Črno goro doslej brez vseh koristi.

Popi — upravni organi v Bački. Bačka je tako srečna, da ima pope za upravne organe. V Subotici je bil že leta 1921 nameščen neki pravoslavni bogoslovec za pomočnika komisarja železniške policije. Radi nekih nerednosti in umazanosti je bil premeščen za nekaj časa v Slovenijo, tu je zopet uganjal strašno korupcijo in menda v zahvalo za to je sedaj zopet v Subotici in sicer kot šef železniške policije v činu srezkega načelnika.

Konferenca svečeništva. Dne 20. t. m. se bo vršila v Sarajevu konferenca svečnikov vseh veroizpovedovanj, ki bo razpravljala o duhovniškem vprašanju. Na konferenci bo zastopano tudi versko ministrstvo po svojih delegatih.

Jugofašisti na delu. Pred nekaj dnevi so jugofašisti pozno zvečer razdeljali uredništvo madžarskega lista «Hirap» v Subotici. Ko je bil samo eden od urednikov v uredniški sobi, da opravi večerne posle pri listu

in telefonu, je vdrla v sobo banda kakih deset mladih fantov z revolverji, ki so uredniku zagrozili, naj se ne gane z mesta, ter pote mzačeli svoje vandalsko delo. — Vse so razmetali, kar so našli pisanega in tiskanega, po tem so pa še pohištvo pokvarili in razbili. Urednik je mogel iz psov in groženj razdivjanih banditov sklepati, da se vrši celo razbojstvo vsled tega, ker je list pisal proti srezkemu načelniku Markoviću, ki je skrajno zagrižen strankar in nasilnik ter baje tudi zapleten v afero somborskega podžupana Stojkova, ki je radi štiri milijonske goljufije zaprt. Kolikor od lista še policija pusti, ki proti Madžarom gotovo ni obzirna, to so razdeli sedaj fašisti, ki se kažejo kot nekaka država v državi. In prišlo bo še tako daleč, da bodo fašisti vse pobili, ki si drznejo razkrinkati kako goljufijo pod državnim ali režimskim plaščem. Po vzoru italijanskih fašistov se organizirajo nasilniki in banditi pod imenom nacionalistične omladine ali «orjune» ter vlečejo državno podporo. Vršijo se od strani teh ljudi kruta nasilja, državna oblast pa noče o tem in o organizaciji ničesar vedeti. Nešteto nasilja so že izvedli ti ljudje proti opozicijskim strankam, društvom in članom. V Gospiču je bil končno ubit eden od teh napadalcev in izživačev in sodišče je obsodilo nekega Hrvata na 4 leta ječe, orjunci so pa na dan te obsodbe ubili nekega Hrvata v Gospiču, malo poprej so v Zagrebu ubili mirnega meščana Rožiča, v Senju so pripravljali pokolj nad opozicijskimi, pa so tako nerodno ravnali s svojim orožjem — bombami in revolverji, da so ranili svoje pristaše, muslimanskega opozicijskega poslanca Ajanovića so krvavo pretepli, na dr. Shaha so pripravili revolverski atentat ter zadeli nekaj njegovih kmetijskih pristašev, in tako bi lahko našteali celo vrsto fašistovskih zločinov, če se že ne oziramo na vse to, kar so že javno grozili, — državna oblast pa o vsem tem še vedno ničesar ne ve, ter ne pozna te divjaške nadvlade nad človeškim življenjem in zakonom.

Fašistovsko umorstvo v Gospiču. Dne 28. avgusta je prišel v gostilno Jove Vraneša v Gospiču organiziran član fašistovske čete Vraneš, diurnist sodnijske oblasti v Gospiču, kjer je naletel na Tomaža Jelača, posestnika v Gospiču. Ko je zapazil Vraneš Jelača, je začel psovati Hrvate. V istem hipu je pograbil za stol in udaril z njim Jelača. Ko se je začel Jelač braniti, je dala žena Jove Vraneša Vraneču nož, katerega je ta zasadil Jelaču v prsa. Jelač je izkrmavel in zapuščal ženo in štiri nepreskrbljene otroke, od katerih je najstarejši star pet let.

Brezvestni napadi na hrvatsko učiteljstvo. Hrvatske učitelje, ki se niso dali upogniti pod centralistični Pribečevićev jarem, je doletela «zaslužena» kazen. — Uradni list pokrajinske hrvatske vlade od 28. avgusta objavlja službeno obvestilo o premeščenju nad 300 učiteljev in učiteljic v razne oddaljene kraje in dostavlja, da kdor izmed premeščenec ne bo že 1. septembra na svojem mestu, izgubi službo! — Tako dekretira Pribečević potom svojega zaupnika in prijatelja hrvatskega pokrajinskega namestnika Demetrovića nalašč učiteljske premeščitve, dobro vedoči, da so njegovi ministrski in strankarski kolegi že tako daleč balkanizirali poštne razmere, da bo redko kateri od premeščenih učiteljev dobil premeščitvev pravočasno na znanje. — Uradni listi bodo prihajali še le 3., 4., 5. septembra in še pozneje, ko bi učitelji že davno morali biti na svojih novih mestih in uprava bo našla dober izgovor, da spravi nekaj «protidravnih» uslužencev ob kruh in — službo.

Afera Stojkov. Somborski podžupan dr. Stojkov, trden steber režima je opeharil državo za okroglih štiri milijone dinarjev in sedaj, ko je končno le pod ključem, se trudijo neki radikalni in tudi demokratski poslanci v Beogradu, da potlačijo njegovo zadevo, dobro vedoči, da bo razprava dobro osvetila njegove pomočnike iz vladnih političnih krogov, ki bi brez rizika radi nadaljevali svoje delo. Doslej so poskušali izmenjati preiskovalnega sodnika. To se jim ni posrečilo, kar še pa ni rečeno, da bodo pustili vse druge poskuse za potlačenje te umazane afere.

Sodnik, ki krade testamente. V Požarevcu v Srbiji je pred dobrim letom umrla neka Ljubica Stanojević, ki je v svoji oporoki zapustila imetje — hišo in zemljišče fondu za siromašna dekleta in za šolanje ubogih gojencev poljedelske šole. Ta testament je pa izginil in sedaj so radi tatvine te oporoke zaprli sodnika Lazarevića, ki je pri okrožni sodnji v Požarevcu vodil zapuščinske zadeve in njegova pajdaša kavarnarja Pavlovića in trgovca Marinkovića. Sodnik Lazarević ima ženo iz sorodstva pokojne Stanojević, ki se je najprej mnogo trudila, da poroko ovrže in ker to ni šlo, jo je uslužni sodnik kratkoma ukradel. — To je že drugi škandal iz požarevske sodnije, o prvem smo že poročali, kako sta se dva sodnika sredi trga v največjo zabavo občinstva zmjerjala in tepla.

Vlaka sta trčila na progi Beograd—Niš. Dne 31. t. m. popoldne sta zopet trčila skupaj vlaka na progi Beograd—Niš in sicer med postajama Čauke Pane in Velika Orašja. Tovorni vlak, ki je vozil iz Beograda, je zadel na osebnega iz Smedereva. Veliko vagonov je razbitih, mrtve je sprevednik osebnega vlaka, število drugih mrtvih ter ranjencev še ni ugotovljeno. Dne 31. m. m. je zadel potniški vlak, ki je odpeljal iz postaje Stalača na vagon, polne drv. Lokomotiva in nekaj vovov osebnega vlaka je skočilo s tira. Več potnikov je lažje in težko ranjenih.

Promet ogrožen. Radi stalnega padanje vode v Savi in Donavi je velika opasnost, da bo v najkrajšem času promet po dveh rekah se moral prekiniti.

Cerkveni tat. Dne 25. m. m. je udril v zakristijo cerkve v selu Mače pri Zlatarju tat. Vlomil je v omaro in izmaknil iz nje monštranco, vdrl je tudi v tabernakelj,

iz katerega je ukradel ciborij. Ukradeni predmeti imajo veliko zgodovinsko vrednost in se cenijo na 400.000 kron. Preiskava je dognala, da je ukradel cerkvene predmete neki Vekoslav Brlić, trgovski pomočnik. — Brlić je pobegnil z ukradenimi dragocenostmi v Zagreb, kjer ga je iskala nekaj časa zagrebska policija zamanj, a jej je padel uzmovič sam v roke. Po prihodu v Zagreb se je zlikovec nastanil v neki baraki pri Černomeru, kjer spijo delavci, in je tam pokradel odeje. Delavci so ga pa zalotili, pri tatvini, mu odvzeli pokradene odeje in za kazen še njegovo lastno. Nato so ga natirali iz barake. Brez odeje je Brlić sedaj jezen razsajal po Černomeru, na kar so delavci opozorili na razgrajaca policijo. Policija ga je zaprla, spoznala in ga začela privijati radi cerkvene tatvine. Brlić je priznal tatvino in izpovedal, da je monštranco razložil na posamezne dele, katere je zakopal v baraki, kjer je prenočil. Monštranco je policija res našla zakopano. O ukradenem ciboriju je pa rekel, da ga je oddal nekemu Dalmatincu, ki bi ga naj spravil v Nemško Avstrijo in ga tamkaj prodal. Policija je iztaknila tudi tega Dalmatinca in tako sta oteta dragocena monštranca in ciborij.

Velika železniška nesreča. Dne 30. m. m. je skočil med postaje Banova-Jaruga in Poljane v Slavoniji s tira vlak. Devet osebnih vagonov se je prevrnilo, 7 potnikov je težko ranjenih, število lahkih ranjencev pa še ni ugotovljeno. Vzrok nesreče so trhli pragi in je proga razorana na razdaljo kakih 150 m. Nesreča se je zgodila okoli 5 ure popoldne.

Zopet eksplozicija v Bitolju. Velika eksplozicija v Bitolju še ni pozabljena, pa se je zgodil te dni nov — žalosten slučaj. Dimitrije Hristić je našel veliko granato poljskega topa in se začel z njo igrati. S Hristićem je še bilo 7 spremljevalcev, ki so zrlji z zanimanjem kako se ukvarja Hristić z granato. Granata pa je eksplozirala in raznesla Hristića s sedmimi drugovi.

Dolarski tat. Dne 25. m. m. je odšel od doma seljak Anton Kopudžija-Vukić iz okraja Karlovac. V njegovi odsotnosti je udrl skozi okno njegove hiše — kmet Vinko Vukić-Jančir, mu ukradel 8000 dolarjev in ga oskodoval v naši valuti za 70.000 din.

Eksplozija bombe v banjaluškem vlaku. Dne 31. m. m. se je pripetila težka nesreča v vagonu III. razreda banjaluškega vlaka. V tem vagonu se je vozil neki vojak, ki je imel pri sebi bombo, ki se je iz nepojasnjenega vzroka razpočila, ranila 6 oseb težko, 13 pa lahko.

Ogromen požar na Sušaku. V sredo 30. m. m. je izbruhnil v prostorih tovarne za likerje na Brajdici v Sušaku požar. Vkljub gašenju od strani ognjegascev, vojaštva in prabivstva je pogorela tovarna do tal. Škoda znaša preko 210.000 dinarjev.

Virtemberške ovce. Te dni je prevzela posebna naša komisija v Virtembergu 57 tisoč ovac na račun vojne odškodnine.

Poslovnik JOZ. bo v kratkem dotiskan ter se dopostje vsem odsekom in krožkom ter okrožjem po 3 izvode. Poslovnik stopi v veljavo takoj in stara izdaja postane s tem nerabna. Cena v prodaji 8 din., za obvezne izvode samo 7 din. Odseki, ki si hočejo prihraniti povzetino, naj pošljejo znesek naprej po položnici ali nakaznici JOZ v Ljubljani in sicer takoj! Na položnico naj napišejo, da je znesek za «Poslovnik». — Naj si ga naročijo tudi bratje sami.

Učni tečaj za babice s slovenskim učnim jezikom. Tečaj bo trajal do 31. avgusta 1923, t. j. deset mesecev. V ta tečaj se sprejemajo ženske, ki še niso prekoračile 40. leta svoje starosti in ki so še neoženjene, dovršile 24. leto ter so učenega jezika zmogne v govoru in pisavi. Pouk je brezplačen. Vse prošilke morajo vložiti pisмено prošnjo za sprejem v babiško šolo pri pristojnem okrajnem glavarstvu, oz. mestnem magistratu do dne 10. oktobra 1922. Prošnji naj priložijo krstni in rojstni list, eventualno poročni list, ali, če so vdove, smrtni list svojega moža, dalje oblastveno potrjeno navedeno spričevalo, potem izpričevalo uradnega zdravniškega pristojnega političnega oblastva, da so zdrave in telesno in duševno sposobne za uk, potem izpričevalo, da imajo cepljene kože ali da so jim bile kože iznova cepljene, izpričevalo o šolski izobrazbi in če so ubožne, tudi zakoniti ubožni list. Prednost imajo za ta tečaj prošilke iz mariborske oblasti. Dne 2. novembra 1922 ob 8. uri se morajo prošilke osebno javiti v državni ženski bolnici v Ljubljani, Stara pot šte. 3, kjer najprej opravijo predpisani sprejemni izpit. Vse učenke morajo ves čas bivati v internatu. Učenke, ki so ubožne in potrebne, se sprejemajo v internat brezplačno, premožnejše pa morajo plačevati hrano v internatu.

Iz Maribora.

Jugoslovanska Strokovna zveza, mariborski odsek je priredila v nedeljo, dne 3. septembra romarski izlet na Ptujsko goro. Udeležencev je bilo nad 700. Od postaje Sv. Lovrenc se je razvila veličastna procesija. — Med molitvijo in krasnim petjem smo prišli v starodavno Marijino svetišče, kjer je bila sv. maša, med katero je gotovo nad polovico romarjev pristopilo k sv. obhajilu. Po sv. maši je pridigoval ravnatelj g. dr. Jerovšek, ki je po pridigi imel tudi slovesno sv. mašo. Po službi božji je bilo veliko zborovanje pred cerkvijo, katerega so se udeležili tudi domačini. Govorila sta g. Krepek in g. dr. Jerovšek. Zadnji je navduševal zborovalce k značajnosti in vztrajnosti, da se povsod, doma in v javnosti neomahljivo drže katoliških načel. Romanje je lepo uspelo in slišal se je le glas: To moramo vsako leto ponoviti.

Shod obrtne zveze v Mariboru dne 1. septembra zvečer v dvorani gostilne Orovič je pokazal, da se naše obrtništvo močno orientira na program SLS. Članov šele mariborske podružnice obrtne zveze nad 500. Shod je bil zelo dobro obiskan. Otvoril ga je in vodil predsednik Ivan Lorber. Govorili so poslanca Zebot in Pušenjak ter obrtnika Glazer in Rakec. Določilo se je, da se vrši v nedeljo dne 17. sept. ob 10. uri dopoldne v Mariboru veliki shod krščanskomiselskih obrtnikov cele Slovenske Stajerske. Iz Ljubljane pride ta dan ogledovat obrtno razstavo ljubljanske Obrtne zveze. Na shodu bodo govrili trije poslanci, podpredsednik trgovske in obrtne zbornice in drugi zastopniki obrtništva. Vabimo že

Sedaj vse zavedne naše obrtnike, da se sigurno udeležijo našega shoda 17. septembra. Isti dan ali dan poprej si lahko vsak ogleda obrtno razstavo.

Zdravstveni odsek za Slovenijo je določil od 1. sept. 1922 dalje za mariborsko splošno bolnico sledeče oskrbnine: Dnevna oskrbnina I. razreda 100 din., II. razreda 75 din., III. razreda 20 din. Za inozemce dvojna oskrbnina. V I. in II. razredu je plačevati poleg dnevne oskrbnine še enkratno oskrbnino za uporabo operacijske dvorane in instrumentarija v znesku 100 din., za zdravila, obvezila, rentgenske preiskave in slike, električne kopeli, solnčenje, pa faktične rezijske stroške, zvišane za 20 odstotkov za uporabo aparatov in drugih predmetov.

Reklamni davek. Tar. post. 8. srbskega taks. zakona prepisuje, da se mora vse lepake in objave špekulativnega značaja prelepiti s kolki, čez katere se mora potem tiskati besedilo. Teh kolkov pa v celem mestu ni dobili! Vprašamo merodajno oblast, ali misli, da imajo podjetja uslužbenca samo za to zaposlene, da letajo po mestu in stikajo za koleki? Ako so zakoni predpisani, preskrbite, da se iste zamore izvesti in ne otežujete jih s pomanjkanjem kolekov i. dr.

Olepševalno društvo za mesto Maribor priredi dne 8. septembra 1922 vrtno veselico v velikem stilu v Ljudskem vrtu. Od razstave v Prešernovi ulici bo vozil ves popoldan na dan veselice poseben avto na veselilni prostor. Program veselice je izvanredno zanimiv in bujen. Zanimanje za veselice je veliko in je pričakovati živahne udeležbe od zunaj.

Pričetek šolskega leta 1922-23 na državnem moškem učiteljskem v Mariboru. Na tem zavodu se vrši vpisovanje v vladnico in v I. letnik v ponedeljek, dne 11. septembra. Novi gojenci v višje letnike se sprejemajo, v kolikor to dopuščajo prostori, v torek, dne 12. septembra popoldne. Bivši gojenci in gojenke zavoda se vpisujejo v sredo, dne 13. septembra od 10.-11. ure dop. — Ravnateljstvo.

Mestno kopališče bo ta teden odprto v sredo, četrtek in soboto. V petek ostane radi praznika zaprto. Parni kopel bo v sredo in soboto ves dan za moške, v četrtek pa za ženske. Kadna kopelj je vse omenjene dni vsem strankam dostopna.

Izrečani porotniki v Mariboru. Za jesensko zasedanje mariborskega porotnega sodišča so bili izrečani sledeči porotniki: Golob Vinko, posestnik Močna 21; Drozg Ivan, posestnik na Ranči; Hlade Franc, gostilničar, Jurski vrh; Purgaj Josip posestnik Dragučova; Rebernik Rudolf, gostilničar Brezno; Kralj Ivan, posestnik Pavlovci; Bolnar Gabrijel, posestnik Ročica; Gracej Jožef, posestnik, Št. Vid; Torič Franc, posestnik Frankovci; Breznik Jakob, posest. Razvanje; Verdrik Franc, posestnik Slov. Bistrica; Damiš Ivan, posestnik, Gornji Gasteraj; Ramota Dominik, posest. pri Sv. Martinu pri Vurbergu; Veršič Franjo pos. Novavas; Volmaier Ivan, posestnik Selnica; Likovec Jernej, posestnik Trčova; Zemljčič Jožef, župan Zabovci; Papež Lovro, posest. Spod. Hoče; Sinič Kranc, mlinar Gornje Hoče; Leber Franc, posestnik Jelovnik; Ploj Anton, posestnik Mestni vrh, Ptuj; Mak Franc, posestnik Vodole; Draž Franjo, posestnik Šent Ilj; Kuharič Ludvik, trgovec, Ormož; Polanec Ernest, lončar, Sv. Lenart; Petek Ivan, posestnik, Hardek; Vrabelj Franc, gostilničar Branoslavci; Hlade Janez, posestnik Jelovec; Vilčnik Franc, posestnik Muretinci; Mahorič Franc, gostilničar Ptuj; Gorjak Jožef, posestnik Cezanjevci; Rajko Jožef, posestnik Sp. Duplek; Hiter Hinko, posestnik Jelovec 18; Kričej Janez, slovenjgradec; Venger Janez, vajen; Zamolo Stanislav, gostilničar Sv. Lenart. Nadomestni porotniki: Serec Josip, trgovec; Novak Rudolf, mizar; Božič Ignacij; Prohaska Franc, gostilničar; Ratzek Jožef, dimnikar, Grossmann Martin; Guzelj Leopold, trgovec; Kührar Vinko, trgovec in Troha Karel, posredovalnica, vsi iz Maribora.

GLADIATORJI.

(144. nadaljevanje.)

Po noči so odpeljali otroka iz skrivališča in so bežali z njim vso noč in ves drugi dan. Prijazno, pomirljivo so mu govorili in ko se je obrnil od njih in klical svojo mater, so mu rekli, da je umrla —. Niti zadnje časti jej niso skazali. Ko so ji zatisnili oči, so legije vdrle preko njihovih slabotnih bramb, vse je ležalo — in visokorodna, knežja Guenebra je ostala v zapuščeni koči, kjer je umrla prepuščena na milost in nemilost zmagovalcem —.

Smrtnobled je bil Licinijev obraz, ko je Kalha pri zadnjih besedah pogledal vanj in kaplje znoja so mu stale na čelu. Njegovo krepko telo je trepetalo, da je oklep rožljaj —.

Vstal je in stopil k vhodu šatora, kot da bi iskal svežega zraka —.

In zopet se je vrnil k svojemu gostu in dejal z rahlim, pa mirnim glasom:

«Slutil sem, vedel sem da mora tako bitil — Eska je sin — one, ki sem jo srečal jaz v svojem življenju in — in zakaj bi se sramoval ti priznati — in ki je prešinila s svojim ljubečim uplivom vse moje življenje —. Pogledaj me, star sem in sivolas —. Kaj imajo taki ljudje, kakršen sem jaz, opraviti z mamljivimi upi in željami, ki ob njih hitreje plane mlado, sveže srce in zaplameni gladko lice —? Danes pa ti povem, — od boja utrujen in zdelan sem, — zdi se mi, da mi je bila ponudena časa življenja, pa komaj toliko, da sem omočil svoje žeje, hlepeče ustnice — in že mi je bila kruto odvzeta —. Zakaj neki sem moral okusiti srečo, če je pa nisem smel uživati —? Kaj, ti imaš srce, ki človeški čuti! Pogumen mož si, tvoja obleka je sicer miroljubna, — pa danes bi ne bil tukaj sredi sovražnega tabora, da nisi pogumen! In tebi, — ali moram tebi povedati, — ko sem stopil v tisto zapuščeno kočico in videl na ubogem ležišču pri svojih nogah hladno in mrtvo njo, ki sem jo nad vse goreče ljubil — če bi ne bil rimski vojščak, moj lastni zvesti meč bi bil moja zadnja tolažba in padel bi bil ob njej, da bi naju položili v isti grob —. In sedaj je ne bom videl nikdar več —!»

Zakril si je obraz z rokami in s strastnim glasom ponavljal:

«Nikdar več —! Nikdar več —!»

«Nikdar ne misli tega! Ne verjemi take obupne usode!» je vzkljnil Kalha. Oko se mu je isknilo, lica so mu rdela — saj je zopet našel popotnika na samotni stezi življenja in mu je mogel pokazati pot proti večni domovini —.

«Ali misliš,» je nadaljeval, «da si ti ali jaz, ali oni, ali kdorkoli od nas, da smo rojeni le za trpljenje in za v nesrečo drugim —? Da se borimo, da hrepenimo in se žalostimo in da končno pademo v grob, kakor zrelo jabolko raz vejo — izgubljeni in pozabljeni —? Ali misliš, da je življenje pri kraju za mene in za tebe, če eden pade v svojem oklepu na čelu desete legije, zadet od sovražnega kopja, in drugi umrje križan pred mestnim obzidjem kot ogleduh ali pa kamenjan pri mestnih vratih kot izdajalec svojega rodu —? To je usoda, ki čaka nas vse morebiti že pred jutrišnjim večerom. — Ne verjemi tega plemeniti Rimljan! S mrtjo življenja ni konec, — le duša za-

pusti svoje telo in gre svojo pot, — pot, ki jo pelje v domovino —.»

«Pa kam —?» je vprašal Rimljan. Resnoba njegovega gosta mu je vzbudila zanimanje in njegove prepričevalne besede so mu segle v srce. «Ali je to tista domovina, ki so o njej pevali naši pesniki? Sanjali naši modrijani? Drugi pa se smejali tem sanjarim? — Dežela sanj, mračna pokrajina senc onstran Stiksa? — To so le sanje, lene vizije mislecev! Mi pa samo možje dela in dejanja, kaj imamo mi opraviti s takimi sanjarijami? Mi, ki imamo posla z dejstvi —!»

«In kaj je dejstvo?» je odvrnil Kalha. «Ali je v nas? Ali je zunaj nas? — Ozri se izza vhoda svojega šatora, plemeniti Rimljan, in pogled krog sebe! Tu urejeni tabor, legionarji v svojih oklepih, orli, kupi orožja, bojni plen. In tam onstran — stolpi in strehe jeruzalemske in snežnobeli tempelj s svojo blestečo se zlato streho —. In daleč tam rdečkasti griči Moaba onstran Mrtvega morja —. Prelep svet dejstev in resničnosti serazprostrta pred teboj. — Pa pride blisk iz grmečega oblaka, ali pa puščica z obzidja —. Življenje ti je ostalo, pa pogled svojih oči si izgubil —. Kje je sedaj resničnost, kaj je dejstvo? Luč ali tema? Sinra planjava sijajna, solnca zunanaj tebe, ali pekoča bolečina ali črna noč v tvoji duši —? In tako je z življenjem. Tit v svojem zlatem oklepu, Vespazijan na prestolu cesarjev, pogumni vojščaki, ki se tamle naslanja na svojo sulico — in onemogli ujetnik, ki umira od gladi gori v mestu — ali niso to bitja ene in iste vrste? In kako to, da je njihov delež na skupni usodi tako neenak —? Zato ker je malo na tem, kake prevare nas mamijo v sedanjem življenju — ker bomo končno vsi dospeli do istega dejstva, spoznali isto resničnost —!»

Licinij se je zamislil —.

Kakor mnogi drugi poganski misleci, se je že tudi on baval s tistim velikim vprašanjem, ki se vsiljuje od časa do časa vsakemu mislečemu človeku: »Zakaj so stvari tako in ne drugače —?« Tudi njega je dirnila očitna razlika med človeškim kopernenjem in njegovimi uspehi — nepreračunljiva slučajnost sreče, navidezna krivica usode —.

S pogumno samozavestjo krepke narave je začel svoje življenje in mislil, da je odločni moči in odločenemu pogumu vse mogoče. Kadar se mu je kaj ponesrečilo, si je samemu sebi delal očitke z nekakim zaničevanjem, ako je uspel, mu je rastlo zaupanje v lastno moč in v resničnost njegovih nazorov.

Pa v ponosu mladosti in sreče ga je bridkost vzela v šolo in ga naučila bridkih nauk, ki si jih je bolje izkusiti prej ko pozneje. Kajti dokler ni plug razoral zemlje, ne more roditi sadu. In čim globlje je razoral bridkost in tuga in razočaranje človeško dušo, tem sprejemljivejša je za dobro seme, tem obilnejši je sad, ki ga prinese življenje —.

In v celem življenju in na vrhuncu svojih uspehov je postal Licinij zamišljen in resen —. Ker je ostal samot in bil razočaran. Gledal je zamotane niti usode krog sebe, priznal, da jih sam ne more razvozlati. Drugi so mislili, da je odločen in samozavesten, on pa je poznal svojo slabost in revščino in njegov strti duh je bil potizen in dovzeten za dobre nauke kakor duša otrokova —.

Dalje prihodnjč.

Svarilo.

Svariva vsakogar dati na najino ime denar ali kako drago blago najinemu sinu Hinkotu Ravnjak, ker nisva zanj plačnika.

Martin in Antonija Ravnjak, stariši.
Bresternica, 1. septembra 1922.

Sprejemem starejšega pridnega in treznega hlapca k dvema konjema, prednost imajo tisti, ki so dobro izvežbani pri konjih, mesečna plača 700—800 K. Vstop takoj. Ponudbe Franc Fijavž, trgovec, Št. Jurij ob juž. žel. 3—3 377

Spodnještajerska ljudska posojilnica

v Mariboru, Stolna ulica šte. 6, r. z. z n. z.

Od 1. septembra leta naprej navadno vlogo po

4 1/2 %

Plačila in vplačila po dogovoru.

Želod in novi fižol

kupi več vagonov trvdka Import »Slovenija« Export, Ljubljana. Vzorci s cenami se dopošljejo na gorej imenovani naslov. 403

Posestvo z vinogradom 6 in pol orala se takoj proda. Rošpoh pri Kamnici, Dunajski jarek 167. 374 3—4

Voz-platô na vzmeti,

za enega konja, skoro nov, se poceni proda. Vpraša se pri g. Jožefu Krumpak, Krčevina št. 3 pri Mariboru (blizu Kamnice). 2—3 398

Drva

seno, slamo, premog, trgovsko opravo, kangle za mast, strd, jesih, sode i. t. d. ima na prodaj

ANDREJ OŠET
Maribor, Aleksandrova c. št. 57. 4—5 189 Telefon 88.

Tovarniška zaloga češkega in angleškega manufakturnega blaga se dobi po najnižjih cenah pri

J. TRPIN
Maribor, Glavni trg 17 2—p378

SENO

slamo, drva ter premog, žito, krompir, sadje in druge deželne pridelke — kupuje in prodaja —
OŠET ANDREJ, MARIBOR
Aleksandrova cesta šte. 57, telef. 88. 17—323

POZORI

Al. Gnušek, Maribor
Glavni trg šte. 6,

prodaja
žičnate žimnice (Drateinsatz) po K 560.—, afrik-žimnice 3 delne po K 2150.—, impregnirane plachte za vozove, mlatilnice, konje kvadratmeter po K 250.—, vrvi za zvonove, studence, seno in perilo, vsaka debelost in dolgot kg K 120.—, 170.—, štrange za konje par K 44.— do K 90.—, uzde navadne in pletene po K 30.— in K 36.—, zaloga hlačevine, žamet rižasti, platna, racmošina, plavotiska, lincerdruk, cajghlače, spodnje hlače, stajce vsake vrste, predpasnike iz klota in plavotiska, obleke za dekleta, moške predpasnike, robce, slamnjake po najnižjih cenah. 388

Zadružna gospodarska banka d.d.

Podružnica v Mariboru.

Začasno: Koroška cesta 1/L. — Telefon 311. — Brzjavni: Gospobanka.

Centrala: Ljubljana. Podružnice: Djakovo, Sarajevo, Sombor, Split, Šibenik. Ekspozitura: Bled.

Interesna skupnost z Sveopčo Znanstveno banko d. d. v Zagrebu in njeno podružnico v Karlovcu in Gospodarsko banko d. d. v Novem Sadu.

Kapital in rezerve skupno z afilijacijami čez K 50.000.000.—.

Daje trgovaške kredite, eskomptira menice, lombardira vrednostne papirje, kupuje in prodaja tuje valute in devize, sprejema vloge v tekočem računu in na vložne knjižice ter preskrbuje vse bančne in borzne transakcije pod najugodnejšimi pogoji.

Pooblaščen prodajalec srečk državne razredne loterije.